

بازگشت الفبای عربی به مدارس ترکیه

شنبه، ۱۴ آذر، ۱۳۹۳

منبع این مطلب بی بی سی فارسی

نویسنده مطلب: احمد هاشمی

Share

مطالب منتشر شده در این صفحه نمایانگر سیاست رسمی رادیو زمانه نیستند و توسط کاربران تهیه شده اند. شما نیز می‌توانید به راحتی در تریبون زمانه [عضو شوید](#) و مطالب خود را منتشر کنید.

بازگشت	الفبای	عربی	به	مدارس	ترکیه
--------	--------	------	----	-------	-------

احمد هاشمی

رجب طیب اردوغان، به عنوان دوازدهمین رئیس جمهوری ترکیه، بر کرسی ریاست تکیه داده است. با این وجود، او رویکردی انتقادی نسبت به دوره جمهوریت در ترکیه دارد و فقط دوران امپراتوری عثمانی را شایسته ستایش می‌داند. در “ترکیه نوین” اردوغان، جایی برای کمال آتاتورک، بنیانگذار جمهوری ترکیه و میراث او وجود ندارد و این شاهان عثمانی هستند که می‌توانند الهام بخش او و ملت ترک باشند. در این راستا، در اوایل ماه نوامبر گذشته، دو تصمیم مهم در نشست شورای ملی آموزش ترکیه گرفته شد که جنجال و حاشیه‌های مربوط به آن هنوز هم ادامه دارد. این تصمیمات عبارت بودند از: یک- ضرورت آموزش الفبا و زبان ترکی عثمانی، به عنوان واحد درسی اجباری در سطح دبیرستان‌ها؛ و دو- افزوده شدن واحد درسی “فرهنگ دینی و اخلاق”، مبتنی بر آموزه‌های اسلام سنی، به برنامه تحصیلی سال‌های اول، دوم و سوم ابتدایی. اردوغان در این نشست با اشاره به مخالفت‌ها با آموزش زبان عثمانی گفت مخالفان چه بخواهند و چه نخواهند زبان عثمانی در این کشور تدریس خواهد شد. این رویکرد، جامعه ترکیه را دو پاره کرده است، اما پیش از اشاره به این دودستگی، به تاریخچه تغییر الفبا در ترکیه می‌پردازیم.

تاریخچه	الفبا	در	ترکیه
---------	-------	----	-------

پس از ظهور جنبش نوزایی و عصر روشنگری در اروپا، و تأثیرات آن بر جامعه ترکیه عثمانی، در میانه‌های قرن ۱۹ میلادی زمزمه‌های تغییر الفبا شروع شد. دو گرایش کلی در زمینه اصلاح الفبا وجود داشت: یک- طرفداران اصلاحات در شیوه نوشتار الفبای عربی/عثمانی و دو- طرفداران کنار گذاشتن این الفبا و پذیرش الفبای لاتین. به باور طرفداران تغییر الفبا، یکی از مشکلات اساسی الفبای عربی/عثمانی، نارسایی آن برای انعکاس حروف و بویژه آواهای ترکی بود، چرا که بطور مثال در زبان ترکی، دو نوع آوای “او” و “ای” وجود دارد. البته مساله دیگر پرستیز الفبای لاتین بود، زیرا بویژه پس از سال‌های دهه ۱۸۵۰، طبقه تحصیل کرده به زبان

فرانسه آشنایی داشتند و با آن فخرفروشی می کردند. بطوریکه در شهرهای بزرگ غرب ترکیه عثمانی از قبیل استانبول، از میر و تسالونیک که ترکیبی از جمعیت ترک، یونانی و ارمنی در آنها ساکن بودند و در کنار الفبای عربی، بر سر در بسیاری از مغازه ها از الفبای لاتین هم استفاده می شد. طرفداران آموزش ترکی عثمانی استدلال می کنند ترکیه با انقلاب الفبا، یک روزه تبدیل به جامعه ای بی سواد شد و اکنون ترک ها تنها ملتی هستند که قادر به خواندن سنگ نوشته های مزار پدران خود نیستند. آنها می گویند اگر فرانسوی ها در کتاب های درسی خود، مجبور به خواندن آثار مولیر در قرن ۱۷ هستند و انگلیسی ها در مدارس خود، اشعار و نمایشنامه های ویلیام شکسپیر در قرن ۱۶ را مطالعه می کنند چرا ترک ها نباید بتوانند آثار قبل از دوران انقلاب الفبا را بخوانند.

در این دوره، بسیاری از روشنفکران ترک در خصوص ضرورت تغییر الفبا قلمفرسایی می کردند و میرزا فتحعلی آخوندزاده از جمله نخستین کسانی بود که در زمینه ساده کردن الفبای عربی و سپس تغییر الفبای عربی به لاتین در ایران، آذربایجان و ترکیه نظریه پردازی کرد. رواج صنعت چاپ در دهه های پایانی قرن ۱۹ در استانبول و انتشار کتاب های متعدد به الفبای یونانی و ارمنی و بویژه تغییر الفبای کشورهای آلبانی و جمهوری آذربایجان در اتحاد شوروی به لاتین به ترتیب در سال های ۱۹۱۱ و ۱۹۲۲، توجه بسیاری از روشنفکران ترک را به خود جلب کرد. با این وجود، مخالفت هایی با تغییر الفبا وجود داشت و برخی از سنت گرایان آن را مغایر با اسلام می دانستند. نهایتاً چند سال پس از فروپاشی امپراتوری عثمانی و تأسیس جمهوری ترکیه، قانون الفبای جدید ترکی موسوم به “انقلاب الفبا” در نخستین روز ماه نوامبر ۱۹۲۸ تصویب و به اجرا گذاشته شد. به موجب این قانون، الفبای عثمانی کنار گذاشته شد و الفبای لاتین با اندکی تغییرات مورد استفاده قرار گرفت. با این وجود، از دهه ۱۹۸۰ به این سو و همزمان با تقویت اسلام سیاسی در ترکیه، بویژه با به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه در سال ۲۰۰۲ و جهش اقتصادی این کشور، گرایش به تجدید دوران عظمت و شکوه گذشته در قالب سیاست های نو عثمانی گری افزایش یافت که احیای الفبای عربی/عثمانی، یکی از نمودهای خارجی این رویکرد می باشد.

استدلال	طرفداران	آموزش	زبان	عثمانی
طرفداران آموزش ترکی عثمانی استدلال می کنند ترکیه با انقلاب الفبا، یک روزه تبدیل به جامعه ای بی سواد شد و اکنون ترک ها تنها ملتی هستند که قادر به خواندن سنگ نوشته های مزار پدران خود نیستند. آنها می گویند اگر فرانسوی ها در کتاب های درسی خود، مجبور به خواندن آثار مولیر در قرن ۱۷ هستند و انگلیسی ها در مدارس خود، اشعار و نمایشنامه های ویلیام شکسپیر در قرن ۱۶ را مطالعه می کنند چرا ترک ها نباید بتوانند آثار قبل از دوران انقلاب الفبا را بخوانند.	انقلاب	الفبا	را	بخوانند.
“نوشین منگو”، خبرنگار و مجری تلویزیون سی ان ان ترک، بر این باور است که یادگیری زبان عثمانی به عنوان ترکیبی از زبان های ترکی، فارسی و عربی، به درک بهتر زبان ترکی کمک خواهد کرد. او می گوید شخصا بعد از یاد گرفتن زبان فارسی، اکنون فهم بهتری از زبان ترکی دارد.				

“جمیله بایراکتار”، روزنامه نگار اسلامگرا بر این باور است که آموزش زبان ترکی عثمانی برای نسل جوان دارای فواید زیادی است. به نظر او این زبان از نظر زیبایی شناختی هم دارای تأثیرات فراوانی خواهد بود.

استدلال	مخالفان	آموزش	زبان	عثمانی
در بین نخبگان ترکیه، تعداد مخالفان آموزش زبان ترکی عثمانی کم نیست. از نظر آنها چیزی به نام زبان عثمانی وجود ندارد و این زبان ملغمه ای از ترکیب زبان های دیگر با ترکی بوده و بازگشت به آن، نشانه واپس گرایی است. مخالفان می گویند برای عموم مردم یادگرفتن الفبای منسوخی که از زبان عربی گرفته شده ضرورتی ندارد و طبیعتاً محققان و افراد علاقمند به تاریخ امپراتوری عثمانی، می توانند به عنوان واحد درسی اختیاری، این زبان را در سطوح دانشگاهی مطالعه کنند.	دانشگاهی	مطالعه	کنند.	
“هاکان دمیر”، مقاله نویس روزنامه رادیکال در زمان برگزاری جلسه شورای ملی آموزش، در حساب توئیتری خود به شوخی نوشته بود اگر این نشست دو هفته دیگر ادامه پیدا کند ترکیه به دوره غارنشینی بازخواهد گشت و آموزش روش های تراشیدن سنگ نیز اجباری خواهد شد.				
“بانو آوار”، روزنامه نگار و مجری تلویزیونی هم، آموزش زبان عثمانی را “بازگشت به دوران جهالت” توصیف کرده				
مخالفان اجباری کردن آموزش دینی معتقدند دولت با امکاناتی که در دست دارد برای ترویج اسلام سیاسی بهره برداری می کند. آنها استدلال می کند با آموزش دینی فرقه گرایانه و مبتنی بر اسلام سنی، دیگر نمی توان سخن از آموزش حقوق شهروندی و برابری شهروندان زد.				
دولت آنکارا می گوید در یک بازه زمانی سه ساله، حدود ۱۵۰ هزار نفر آموزش دیده اند و آمادگی تدریس زبان و خط عثمانی به دانش آموزان را دارند. ولی مخالفان می پرسند چطور است که کردها امکان آموزش به زبان مادری خود در مدارس دولتی را ندارند و دولت می گوید معلم، بودجه و بطور کلی زیرساخت کافی برای آموزش زبان کردی وجود ندارد ولی برای آموزش زبان عثمانی گشاده دستی به خرج می دهد.				
آموزش دروس دینی، امتیازی فقط برای سنی ها				
آموزش دروس دینی در مقطع ابتدایی نیز به همان میزان آموزش زبان عثمانی موضوعی اختلاف برانگیز است. بسیاری از گروه های محافظه کار و شهروندان عادی ترکیه از سیاست های اسلام گرایانه دولت در موسسات آموزشی، از قبیل توجه به مدارس متوسطه مذهبی موسوم به “امام خطیب” و پنج برابر شدن تعداد آنها در ده سال اخیر، برگزاری کلاس های آموزش قرآن حتی در سطح دانشگاه ها و اجباری شدن آموزش دروس دینی در مدارس استقبال می کنند چرا که به باور آنها، ترکیه کشوری اسلامی است و انتظاری غیر از این هم نمی رود.				
مخالفان اجباری کردن آموزش دینی معتقدند دولت با امکاناتی که در دست دارد برای ترویج اسلام سیاسی بهره برداری می کند. آنها استدلال می کند با آموزش دینی فرقه گرایانه و مبتنی بر اسلام سنی، دیگر نمی توان سخن از آموزش حقوق شهروندی و برابری شهروندان زد.				
“هایکو بغداد”، روزنامه نگار و فعال رسانه ای ارمنی تبار می گوید اگر قرار باشد اردوغان آموزه های اسلامی را در مقطع ابتدایی آموزش دهد ارمنه این کشور هم باید درس های آموزش مسیحی دریافت کنند و علوی ها هم دروس مذهبی خود را داشته باشند که در این صورت دیگر زمینه مشترکی باقی نخواهد ماند.				

البته بیشترین مخالفت ها با سیاست های مذهبی اردوغان توسط علویان ترکیه، به عنوان بزرگ ترین اقلیت مذهبی در این کشور صورت می گیرد. آنها معتقدند دولت اردوغان نسبت به جمعخانه ها (مراکز عبادت علویان) بی اعتنا بوده و حتی جمعخانه ها را به عنوان مرکز عبادت به شمار نمی آورد.

<https://www.tribunezamaneh.com/archives/69142>

http://http://www.bbc.co.uk/persian/blogs/2015/01/150108_l44_nazeran_turkey_arabic_alphabet

http://www.bbc.com/persian/blogs/2015/01/150108_l44_nazeran_turkey_arabic_alphabet